A Legfelsőbb Bíróság Elnökségi Tanácsának határozata

Ártatlanul ítélték el Nagy Imrét és társait

KÖZÉLETI HÍREK

Nyers Rezső, a Magyar Szocialista Munkáspárt elnöke, majd *Grósz* Károly, az MSZMP főtitkára csütörtökön bemutatkozó látogatáson fogadta *Eiji Sekit*, Japán új magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét.

A francia nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának küldöttségét — amely Yves *Tavernier*, a bizottság elnöke vezetésével, a magyar Országgyűlés meghívására tartózkodik hazánkban — csütörtökön fogadta *Pozsgay* Imre államminiszter.

Glatz Ferenc művelődési miniszter csütörtökön fogadta sir Richard *Francist*, a British Council főigazgatóját.

Már nem csak szándéknyilatkozatok hangzanak el

Középszintű politikai megbeszélés a Parlamentben

(MTI) Az MSZMP, az Ellenzéki Kerekasztal és a Harmadik Oldalon helyet foglaló társadalmi szervezetek képviselői a parlamentben csütörtökön megtartották második középszintű politikai megbeszélésüket. A megbeszélésen az MSZMP küldöttségét *Pozsgay* Imre, az Ellenzéki Kerekasztalét *Tölgyessy* Péter, a Harmadik Oldalét *Huszár* István vezette.

A tanácskozást követően mindhárom fél képviselője nyilatkozott az MTI munkatársának a megbeszélésekről.

Tölgyessy Péter (Ellenzéki Kerekasztal) elmondta, hogy a tárgyalásokon megállapodás született: a középszintű megbeszélések kezdetén a tömegkommunikációs eszközök képviselői öt percig a teremben tartózkodhatnak, majd az ülést követően mindhárom fél szóvivője nyilatkozhat a sajtónak.

Huszár István (Harmadik Oldal) eredményesnek minősítette a csütörtöki megbeszéléseket. Kifejtette: lényeges előrelépés született, mivel most már nemcsak szándéknyilatkozatok hangzanak el, hanem konkrét, a politikai folyamatokat segítő témákról folyik az eszmecsere. Úgy vélekedett, hogy a tárgyalások résztvevői kezdenek összeszokni, minden fél részéről a kezdetinél jóval nagyobb tolerancia tapasztalható a másik iránt. Ez a légkör a tárgyalások későbbi menetét nagyban elősegítheti. A Harmadik Oldal a köztársasági elnöki intézményről úgy vélekedik, hogy ezt a közjogi méltóságot célszerű lenne már az átmenet időszakában bevezetni, ezzel növelhetnék az átmenet társadalmi garanciáit. Természetesen a témáról, mivel a felek véleménye eltérő, folytatják a megbeszéléseket az illetékes albizottságban. Huszár István szerint elképzelhető lenne, hogy a köztársasági elnököt népszavazáson válasszák meg. Így ugyanis a parlament legitimitását megkérdőjelező vélemények nem befolyásolnák a köztársasági elnök legitimitását.

Fejti György (MSZMP) elmondta, hogy hasznosnak tartja a *jószolgálati bizottság* felállítását. Ugyanakkor hozzátette, hogy a politikai egyeztető tárgyalásokon folyó munkát elsősorban az gyorsíthatja, ha a szakértői munkabizottságok magukat nem kímélve szinte nap mint nap összeülnek.

Megtévesztették a reformköri tanácskozást

Az MSZMP Budapesti Bizottságának nyilatkozata

(MTI) A budapesti reformkörök és reform-alapszervezetek szerdai összejövetelén bíráló megjegyzések hangzottak el az MSZMP Budapesti Bizottságának legutóbbi állásfoglalásával kapcsolatban. Visszautasították azt az állítást, amely szerint el kell határolódni az MSZMP jobb oldalán működő reformmozgalom, főként a Budapesti Reformkör szélsőséges követeléseitől.

A budapesti pártbizottság az MTI-hez közleményt juttatott el, amelyben rámutatott, hogy az országban elsők között támogatta a reformkörök működését, kezdeményezte fóvároszerte újabb és újabb körök megalakulását, folyamatos kapcsolatot tart velük, biztosította és biztosítani kívánja a reformkörök tanácskozásainak feltételeit, mivel azokat a párt megújulása fontos elemeinek tekinti.

A budapesti pártbizottság a párton belüli reformfolyamat szempontjából veszélyesnek, a közvélemény tájékoztatása szempontjából manipuláltnak tartja a budapesti reformkörök július 5-i tanácskozásán képviselt olyan nézeteket, amelyek a testület június 26-i ülésén elhangzottakat elferdítették. A budapesti pártbizottság állásfoglalását teljes egészében nyilvánosságra hozta. Eszerint az MSZMP KB 1989. június 23—24-i ülésén hozott döntéseket támogatja. A pártbizottság különösen fontosnak minősítette a reformszellemiség érvényre juttatását a kongresszus előkészítésében, és ebben támogatásáról biztosította a párt központi testületeit.

A pártbizottság üdvözölte a központi bizottságnak a párton belül is fellelhető szélsőségektől történő elhatárolódását, különösen veszélyesnek tartja a szociális demagógiát, a proletárdiktatúra erőszakával való fenyegetést, a reformdiktatúra szándékát és általában a kizárólagosságra törekvő nézeteket.

A testület elkötelezte magát a modellváltás és a demokratikus szocializmus mellett.

A művelődési miniszter

a parlament egyházi képviselőinek tanácsát kérte

(MTI) Glatz Ferenc művelődési miniszter csütörtökön megbeszélésre hívta össze a parlament egyházi képviselőit, hogy véleményüket kérje a Művelődési Minisztérium új feladatkörének kialakításáról.

Mint ismeretes, a Minisztertanács június 26-i ülésén rendeletet hozott a művelődési miniszter feladatkörének kibővítéséről. Feladatai közé sorolta az egyházak, felekezetek, vallási közösségek működésével és a vallás gyakorlásával összefüggő állami feladatokat, gazdálkodást az egyházpolitikai célú központi pénzösszegekkel, továbbá az egyház és az állam közötti kapcsolatok kialakításával, a kapcsolatteremtéssel összefüggő kérdések gondozását.

Létszámarányosan kivezényelve

Vasutasnapi vasutasháborgások

(MTI) A 39. vasutasnap alkalmából munkásgyűlést tartottak csütörtökön a MÁV Északi Járműjavító Üzemében. Az ünnepségen résztvett *Derzsi* András közlekedési, hírközlési és építésügyi miniszter. *Urbán* Lajos elnök-vezérigazgató köszöntötte az összegyűlt vasutasokat, majd *Iványi* Pál, az MSZMP KB titkára mondott ünnepi beszédet.

A vasút működése — mondta a kb titkár — az elmúlt években sok gonddal és ellentmondással volt terhes. Az elmaradt fejlesztések miatt a vasúti eszközök, járművek, pályák mind nagyobb hányada vált korszerűtlenné és csak növekvő költségekkel tartható üzemben. Mindaddig, amíg nagyobb arányú műszaki előrelépésre nincs mód, a kormány elfogadja a MÁV vezetésének azt az álláspontját, hogy egyelőre csak a vasutas kollektíva munkájára, erejére lehet támaszkodni, ám azt meg is kell fizetni.

Végül Iványi Pál kérte a vasutasokat: segítsék a gazdaság céljainak megvalósítását, hivatástudattal vállalják azokat a többletterheket, amelyek most rájuk hárulnak.

A járműjavító üzemcsarnokában megrendezett ünnepségen alig kétezer vasutas jelent meg, s közülük sokan háborgó lélekkel. A jelenlévő újságírók előtt többen is nehezményezték, hogy munkásoknak tituláljják őket, holott a vasutasság önmagában fogalom. Azt sem fogadták szívesen, hogy az egyes üzemegységekből, szolgálati főnökségekről a régi, „jól bevált" módszer szerint kivezényelték őket, „létszámarányosan" kellett megjelenniük.

Céljuk a párt- és állami rendszer valódi reformja volt

Csütörtökön a Legfelsőbb Bíróságon megkezdődött a *Nagy* Imre és társai ellen folytatott bűnügyben a törvényességi óvás tárgyalása. A nyilvános üléséről értesítették a per két életben maradt áldozatát, *Kopácsi* Sándort és *Vásárhelyi* Miklóst, akik nem jelentek meg. Reggel pontosan 9 órakor dr. *Szilbereky* Jenő, a Legfelsőbb Bíróság, és egyben a héttagú Elnökségi Tanács elnöke megnyitotta az ülést, majd dr. *Czili* Gyula bíró, a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese ismertette az 1958-ban hozott ítéleteket.

A Legfelsőbb Bíróság Népbírósági Tanácsa 1958. április 22-én kelt jogerős ítéletével dr. *Szilágyi* Józsefet, a népi demokratikus államrend elleni szervezkedés vezetése miatt halálra ítélte. Az ítéletet 1958. április 24-én végrehajtották. Két hónappal később a változatlan összetételű, dr. *Vida* Ferenc bíró által vezetett büntetőtanács Nagy Imre és hét sorstársa felett mondott ítéletet. 1958. június 15-én Nagy Imrét, dr. *Donáth* Ferencet, *Gimes* Miklóst, *Maléter* Pált, Kopácsi Sándort a népi demokratikus államrend elleni szervezkedés vezetése miatt, ezen felül Nagy Imrét hazaárulásért, Maléter Pált és Kopácsi Sándort pedig vezetőként elkövetett zendülés bűntette miatt ítélték el. Vásárhelyi Miklóst, dr. *Tildy* Zoltánt, *Jánossi* Ferencet a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel miatt vonták felelősségre. A Népbírósági Tanács Nagy Imrét, Gimes Miklóst és Maléter Pált halálra és teljes vagyonelkobzásra, Kopácsi Sándort életfogytig tartó, dr. Donáth Ferencet 12 évi, dr. Jánossi Ferencet 8 évi, Tildy Zoltánt 6 évi, Vásárhelyi Miklóst 5 évi börtönbüntetésre és egyes állampolgári jogoktól való megfosztásra ítélte. A halálos ítéleteket 1958. június 16-án végrehajtották. Dr. Donáth Ferenc, dr. Jánossi Ferenc, Vásárhelyi Miklós 1960. április 1-jén egyéni kérelemmel szabadult. Tildy Zoltánt 1959. április 3-án feltételes szabadságra bocsátották, Kopácsi Sándort pedig 1963. március 25-én közkegyelemmel szabadították. Dr. Donáth Ferenc, dr. Jánossi Ferenc és Tildy Zoltán időközben elhalálozott.

A vádlók bűne

Az önellentmondásoktól, pejoratív minősítő jelzőktől sem mentes határozat lényegében az alábbi tényeket rögzítette:

1955. március végétől Nagy Imre körül olyan értelmiségi csoport szerveződött, amely fokozatosan túllépett a párton belüli frakciós tömörülés keretein és állam elleni szervezkedéssé vált. Az ennek nyomán kialakult mozgalom 1956. október 23-án a fennálló rend megdöntése céljából ellenforradalmi tüntetést robbantott ki. Október 23-a után a szervezkedés tagjai három ellenforradalmi gócba tömörültek. Nagy Imre nem lépett fel a lincselések ellen, majd a törvényes kormány helyett egy szűkebb kabinetet alakított, amely létrehozta az ellenforradalmi csoportok tagjaiból a Nemzetőrséget. Felmondta a Varsói Szerződést és kinyilvánította az ország semlegességét. Ebben a kormány tagjaként támogatta Tildy Zoltán is. Maléter Pál átállt a fegyveres felkelőkhöz, s később a kormány tagjaként a fegyveres erőket a szovjet csapatok elleni harcra készítette fel. Előmozdította a budapesti pártbizottság ostromának „sikerét" is. Kopácsi Sándor támogatta a Budapesti Rendőr-főkapitányságon kialakult ellenforradalmi gócot és közreműködött az ellenforradalmárok felfegyverzésében. Dr. Donáth Ferenc, dr. Szilágyi József és Gimes Miklós támogatta Nagy Imrét, dr. Jánossi Ferenc titkárszervezői tevékenységet fejtett ki Nagy Imre körül, Vásárhelyi Miklós pedig a kormány sajtófőnöke volt. 1956. november 4-e után a csoport nagyobb része a jugoszláv követségre menekült. Híveikkel innen is kapcsolatot tartottak, s felléptek a konszolidáció ellen. Gimes Miklós 1956 novemberében részt vett a Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom elnevezésű illegális szervezet megalakításában és a rendszerellenes „Október huszonharmadika" című lap szerkesztésében.

Az ítéletek ellen a legfőbb ügyész valamennyi vádlott javára 1989. június 9-én törvényességi óvást nyújtott be. A nyomozás során tisztázatlan körülmények között elhunyt *Losonczy* Géza ügyében az eljárást — bűncselekmény hiányában — már korábban, külön határozattal megszüntették. A legfőbb ügyész az óvásban részletesen kifejtette, hogy a Népbírósági Tanács ítélete *teljesen megalapozatlan*. Nagy Imre és társai egyáltalán nem követtek el bűncselekményt, s emellett *a Népbíróság több alapvető eljárási szabályt is megsértett*. Indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság Elnökségi Tanácsa *állapítsa meg a törvénysértést, helyezze hatályon kívül az ítéleteket és a vádlottakat mentse fel az ellenük emelt vádak alól.*

Az iratok ismertetése után dr. *Nyíri* Sándor, a legfőbb ügyész helyettese emelkedett szólásra. Röviden utalt a törvényességi óvásban kifejtettekre és azt teljes egészében fenntartotta. „Védbeszéde" *a vádlók bűneiről és a perbefogottak ártatlanságáról szólt.* Rámutatott: *olyan szervezeti, működési garanciákat kell teremteni, amelyek egyszersmindenkorra kizárják a hasonló törvénysértések lehetőségét.*

Hiányos iratok

A védők dr. *Dornbach* Alajos, dr. *Róth* Miklós, és dr. *Bánáti* János egyetértettek a törvényességi óvásban foglaltakkal.

Dr. Dornbach Alajos ügyvéd, aki Nagy Imrét dr. Donáth Ferencet, Maléter Pált, dr. Jánossi Ferencet, Vásárhelyi Miklóst és dr. Szilágyi Józsefet képviselte, szó szerint idézte Nagy Imre utolsó szavait. Utalt arra, hogy a perbe fogott miniszterelnök az utolsó szó jogán tett nyilatkozatából is a *bíróság iránti tisztelet és az a remény csendült ki, hogy az igazságtalan ítéletet az utókor felismeri.* Megjegyezte, hogy a tárgyaláson készült jegyzőkönyvek Nagy Imre vallomásának csak a töredékét rögzítették.

Dr. Róth Miklós, Kopácsi Sándor és Gimes Miklós képviselője kiemelte: Nagy Imre és társainak ügyét 1958-ban a nyomozás kezdetétől a jogerős ítéletig a Belügyminisztérium II 8-as osztálya irányította. 1957. augusztus 10-én a BM vizsgálati osztályán készült el az a hatvannégy oldalas irat, amelynek rövidített változatát szolgált később vádiratul. A Népbírósági Tanács összetételére, az ügyész személyére a Belügyminisztérium tett javaslatot. A zárt tárgyaláson történteket a Belügyminisztérium beosztottai naponta értékelték és írásban jelentették a miniszternek. Utalt arra, hogy az ítélet után az iratok visszakerültek a Belügyminisztériumba: *a jelen törvényességi óvás alapját képező iratok hiányosak, az anyagból oldalak tűntek el.* Kérte, hogy a Legfelsőbb Bíróság elvi éllel mondja ki: *a bírák csak a törvénynek vannak alávetve, politikai programoknak, pártoknak nem, így ítélkezésük során mindenféle politikai befolyástól kötelesek tartózkodni.*

Dr. Bánáti János, Tildy Zoltán jogi képviselője *az eljárást a bírói függetlenség lábbal tiprásának* nevezte és kérte, hogy a Legfelsőbb Bíróság nyilvánítsa ki a védelemhez való jog alapvető fontosságát.

A védőbeszédek után a Legfelsőbb Bíróság Elnökségi Tanácsa egyórás zárt ülést tartott. Délben fél egykor dr. Szilbereky Jenő kihirdette a legmagasabb bírói testület döntését. A bíróság megállapította, hogy *a Népbírósági Tanács ítéletei törvénysértőek, s ezért hatályon kívül helyezte őket.* Nagy Imrét, dr. Donáth Ferencet, Gimes Miklóst, Tildy Zoltánt, Maléter Pált, Kopácsi Sándort, dr. Jánossi Ferencet, Vásárhelyi Miklóst és dr. Szilágyi Józsefet *az ellenük emelt vádak alól felmentette, mert nem követtek el semmiféle bűncselekményt.*

Az Elnökségi Tanács elnöke a határozat indoklásában kifejtette, Nagy Imre és társai sem 1956. októberi 23-a előtt, sem azt követően *nem akartak megdönteni az államrendet.* A párt politikáját azért bírálták, mert *céljuk a párt- és állami rendszer valódi reformja volt.* Jobbító szándékaik mindvégig az alkotmányos rend keretein belül maradtak, azokat már az akkori jogszabályok szerint sem lehetett volna állam elleni támadásnak értékelni. *Nagy Imre, Magyarország törvényesen megválasztott kormányfője, társai pedig a kormány tagjai, munkatársai voltak.*

Dr Szilbereky Jenő rámutatott: *a kormány tevékenységének megítélése minden jogállamban politikai, morális és nem pedig büntetőjogi feladat.* Nagy Imre és társai *a legitim hatalom birtokosaiként nem szervezkedtek, hanem törvényes hivatali tevékenységet fejtettek ki.*

Nem volt mód a védelemre

A hazaárulással kapcsolatban az Elnökségi Tanács kifejtette, hogy Nagy Imre 1956. november 2-i felhívása és november 4-i rádióbeszéde sem meríthette ki a hazaárulás fogalmát. Az előbbi esetben a nemzetközi érintkezésben elfogadott módon a kormány a Budapestre akkreditált diplomáciai testület tagjait tájékoztatta szándékáról. A november 4-i rádióbeszéd pedig az ország lakosságához címzett bejelentés volt. Az ENSZ-hez küldött hivatalos levelek sem tekinthetők hazaárulásnak, mert Magyarország már abban az időben is tagja volt a szervezetnek.

Maléter Pál és Kopácsi Sándor sem bűnös a zendülésben. Semmiféle olyan csoportot nem vezettek, amely a katonai szolgálati renddel nyíltan szembehelyezkedett volna. Ellenkezőleg: Maléter Pál *nyíltan fellépett a szocialista társadalmi rend védelmében*, és feladatait a lehetőségeihez képest igyekezett teljesíteni. Mindenben igazodott a törvényes kormány akaratához, csakúgy, mint Kopácsi Sándor, aki akkor adott parancsot az ellenállás megszüntetésére, amikor az reménytelenné vált.

Az Elnökségi Tanács szerint a Népbíróság több alapvető olyan eljárási szabályt is megsértett, amely önmagában is törvénysértővé tette az ítéletet. Így *a vádlottaknak nem volt lehetőségük a megfelelő védelemre*, a Népbírósági Tanácsban elfogult bíró ítélkezett, a vádlottakat jóval azelőtt fosztották meg szabadságuktól, mielőtt közölték volna, hogy mivel gyanúsítják őket.

Az ártatlanul elítéltek kártalanítását a közeljövőben külön jogszabály rendezi.

Balla Péter

Magyar Nemzet, 1989. július 7.